

IŠVADA DĖL STRUKTŪRINIO POSTŪMIO UŽDUOTIES

2024 m. lapkričio 7 d. Nr. BPE-6

Vilnius

2025 M. PLANUOJAMAS DEFICITAS NEATITINKA NACIONALINIŲ FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLIŲ IR RIZIKUOJAMA NESILAIKYTI MASTRICHTO KRITERIJAUS

Valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas (VK FI), teikia Seimui savo išvadą dėl Lietuvos Respublikos 2025–2027 m. biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto¹ (BP2025).

Biudžeto projekte planuojant 3 proc. BVP siekiantį valdžios sektoriaus deficitą 2025 m., kyla rizika, kad nebus laikomasi perteklinio valdžios sektoriaus taisyklės. Ši taisyklė netaikyta nuo 2020 m., kai buvo paskelbtos išskirtinės aplinkybės. Nuo 2025 m. šios aplinkybės nebus taikomos. Jei 2025 m. struktūrinis deficitas bus didesnis nei 1 proc. BVP, t. y. Seimo patvirtintas vidutinio laikotarpio tikslas, 2026–2027 m. turės būti nustatoma struktūrinio postūmio užduotis tam, kad 2027 m. struktūrinis deficitas neviršytų 1 proc. BVP. FM prognozuoja, kad 2027 m. struktūrinis deficitas sieks 2,4 proc. BVP. Taigi, siekiant laikytis Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo, valdžios sektoriaus deficitas 2026–2027 m. turėtų mažėti labiau, nei dabar projektuojama.

Grąžinti deficitą į fiskalinės drausmės taisyklių rėmus gali prireikti didesnių pastangų, nei būtų galima spręsti iš biudžeto projekto, nes jame nėra numatyti įprastai priimami sprendimai, pvz., dėl viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimų didinimo 2026–2027 metais. Sparčiai augant išlaidoms, Vyriausybė pateikė Seimui siūlymą papildyti Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinį įstatymą nuostata, kad perteklinio valdžios sektoriaus taisyklę ir struktūrinio postūmio užduočių nustatymą apibrėžiantys straipsniai 2025 m. nebūtų taikomi. VK FI nuomone, toks siūlymas kelia rizikas ilgalaikiam finansų tvarumui ir tik nukelia fiskalinę korekciją į ateitį.

Pagrindinės išvados žinutės:

- **VK FI vertinimu, 2025 m. planuojamas deficitas neatitinka perteklinio valdžios sektoriaus taisyklės keliamų reikalavimų.**
- **Vyriausybės Seimui pateiktas siūlymas dėl perteklinio valdžios sektoriaus taisyklės netaikymo 2025 m. kelia rizikas ilgalaikiam finansų tvarumui.**
- **Yra rizika, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas bus didesnis nei 3 proc. BVP.**
- **Atsižvelgus į kasmet priimamus sprendimus ir ilgalaikius įsipareigojimus, kurie nenumatyti 2026–2027 m. biudžeto projekte, VK FI projektuoja, kad valdžios sektoriaus deficitas 2026 m. viršys 3 proc. BVP ribą.**
- **Struktūriniam deficitui augant, siekiant tvarių viešųjų finansų, pajamų ir išlaidų sprendimai yra būtini jau dabar.**
- **Valdžios sektoriaus skolos finansavimas kasmet taps vis brangesnis, nesiimant būtinų veiksmų, skola didės ir 2027 m., tikėtina, sieks beveik pusę šalies BVP.**

¹ Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/8747ce708bbb11efaf94d67dd8b48a7c>.

SANTRAUKA

VK FI ir Finansų ministerijos valdžios sektoriaus (VS) deficito projekcijos 2024–2025 m. reikšmingai nesiskiria. Biudžeto projekte numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sieks 3 proc. BVP, ir bus didesnis nei 2024-aisiais. VK FI vertinimu, mažai tikėtina, kad 2025 m. deficito rodiklis būtų geresnis nei 3 proc. BVP dėl anksčiau priimtų įsipareigojimų ir diskrecinių sprendimų, kurie didina valdžios sektoriaus išlaidas. Galimybių valdžios sektoriaus pajamoms būti reikšmingai didesnėms, nei prognozuojama, yra mažai. Net jei pajamų plano vykdymas kaip ir ankstesniais metais būtų geresnis, nei prognozuota, susidariusi fiskalinė erdvė, tikėtina, būtų išnaudota papildomoms išlaidoms. Neatmestina, kad dėl įvairių rizikų 2025 m. deficitas gali peržengti Maastrichto kriterijaus ribą.

Nuo 2020 m. taikomos išskirtinės aplinkybės 2025 m. nebegalios. Tai reiškia, kad turėtų būti laikomasi ne tik Europos Sąjungos taisyklių, bet ir nacionalinių, nustatytų Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme (KĮ). Išankstiniu vertinimu, 2025 m. Valstybinio socialinio draudimo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondų biudžetai sudaryti laikantis jiems taikomų taisyklių. VK FI vertinimu, perteklinio VS taisyklės nebūtų laikomasi, nes struktūrinio balanso rodiklis žemesnis nei vidutinio laikotarpio tikslas, kuris šiuo metu Seimo nustatytas kaip –1 proc. BVP. Jei vertinimo išvada pasitvirtintų, remiantis KĮ, turi būti nustatoma struktūrinio postūmio užduotis, kuri leistų per dvejus metus grįžti prie vidutinio laikotarpio tikslo.

Vyriausybė Seimui pateikė siūlymą dėl KĮ keitimo, kuris lemtų, kad 2025 m. nebūtų taikoma perteklinio VS taisyklė ir nustatoma struktūrinio postūmio užduotis, atsižvelgiant į siekį peržiūrėti su fiskalinės drausmės taisyklėmis susijusius nacionalinius teisės aktus. Šis KĮ keitimas, VK FI nuomone, kelia rizikas ilgalaikiam finansų tvarumui dėl dviejų pagrindinių priežasčių:

- 1) tokie vienkartinio tikslo Konstitucinio įstatymo keitimai kuria nepasitikėjimą fiskalinės sistemos stabilumu;
- 2) fiskalinių problemų sprendimas atidedamas ateičiai, nors struktūriniai rodikliai jau indikuoja rizikas dėl viešųjų finansų tvarumo.

VK FI vertinimu, struktūrinis pirminis deficitas 2027 m. sieks apie 1 proc. BVP. Remiantis BP2025 apžvalgoje pateikta 2024 m. Europos Komisijos technine informacija, 2028 m. turėtų būti pasiektas 0,2 proc. BVP struktūrinis pirminis valdžios sektoriaus perteklius. Verta atkreipti dėmesį, kad dalis sprendimų, kurie būdavo numatomi vieneriems metams, BP2025 numatyti trejiems metams, tačiau vis dar nėra įgyvendintas realistiškų trimečių biudžetų uždavinys. BP2025 nėra numatyta sprendimų dėl papildomo pensijų indeksavimo, neapmokestinamojo pajamų dydžio, viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimų didinimo 2026–2027 metais. VK FI vertinimu, jei šio pobūdžio sprendimai būtų priimti, kartu nenumatant ir papildomų pajamų šaltinių, 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas galėtų peržengti Maastrichto kriterijaus ribą. Tokiu atveju EK turėtų pagrindą Lietuvai pradėti perviršinio deficito procedūrą.

VK FI vertinimu, skola 2025 m. siektų beveik 43 proc. BVP, o 2027 m. artėtų link 50 proc. BVP. Svarbu pažymėti, kad valdžios sektoriaus skolos finansavimas tampa vis brangesnis. Tai reiškia, kad ateityje reikės skirti daugiau išteklių skolos aptarnavimui, o juos būtų galima panaudoti kitoms svarbioms viešosioms sritims, tokioms kaip sveikatos apsauga ir pan. Žvelgiant į ilgalaikę perspektyvą, išlaidų poreikis ateityje augs ne tik dėl priimtų įsipareigojimų, galimų diskrecinių sprendimų, bet ir dėl visuomenės senėjimo. Siekiant tvarių viešųjų finansų, struktūriniai pajamų ir išlaidų sprendimai yra būtini jau dabar.

FISKALINĖS DRAUSMĖS TAISYKLĖS

Pasikeitus Europos Sąjungos fiskalinės drausmės taisyklėms, nebelieka teisinio pagrindo išskirtinių aplinkybių Lietuvoje 2025 m. taikymui. Išskirtinės aplinkybės Lietuvoje galioja nuo 2020 m., kai situacija, susidariusi dėl COVID-19 pandemijos, pripažinta atitinkančia šių aplinkybių apibrėžimą. 2022 m. išskirtinių aplinkybių pagrindu tapo dėl karo Ukrainoje susiklosčiusi geopolitinė situacija. Vyriausybei neinicijavus išskirtinių aplinkybių atšaukimo, nacionalinių fiskalinės drausmės taisyklių (FDT) taikymas 2024 m. išlieka susiaurintas. Vis dėlto, 2024 m. pasikeitus Europos Sąjungos teisės aktams, su kuriais susietas KĮ, nuo 2025 m. šios aplinkybės Lietuvoje nebegalios.

VK FI vertinimu, 2024 m. valdžios sektoriaus biudžetai atitiks taikomus Konstituciniame įstatyme keliamus reikalavimus, tačiau kyla rizika, kad 2025 m. valdžios sektoriaus biudžetas neatitiks perteklinio valdžios sektoriaus taisyklės keliamų reikalavimų (1 lentelė)². 2024 m. besitęsiant išskirtinių aplinkybių laikotarpiui, perteklinio VS ir VS išlaidų augimo ribojimo taisyklės nėra taikomos. Vis dėlto, nuo 2025 m. pradėdant taikyti taisykles visa apimtimi, perteklinio VS taisyklės nebūtų laikomasi. Tam, kad būtų laikomasi taisyklės, reiktų, kad struktūrinio balanso rodiklis nebūtų žemesnis nei vidutinio laikotarpio tikslas (VLT), kuris šiuo metu Seimo nustatytas kaip –1 proc. BVP. FM vertinimu, struktūrinis deficitas 2025 m. sieks 2,1, o VK FI – 2,2 proc. BVP. Taigi, abiejų institucijų vertinimu, 2025 m. VS struktūrinis deficitas viršys VLT. Susidarius tokiai situacijai, KĮ numato, kad turi būti nustatoma struktūrinio postūmio užduotis, kuri leistų per dvejus metus pasiekti vidutinio laikotarpio tikslą. FM prognozuoja, kad 2027 m. struktūrinis deficitas sieks 2,4 proc. BVP. Taigi, siekiant laikytis KĮ, VS deficitas 2026–2027 m. turėtų mažėti labiau, nei dabar projektuojama.

1 lentelė. Fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis 2024–2025 m.

Fiskalinės drausmės taisyklės	2024	2025
Perteklinio VS taisyklė	netaikoma	×
VS išlaidų augimo ribojimo taisyklė	netaikoma	netaikoma
VS priskiriamų biudžetų taisyklės, iš jų:		
Valstybinio socialinio draudimo fondo	✓	✓
Privalomojo sveikatos draudimo fondo	✓	✓
Vietos valdžios subsektoriaus	Atitiktis FDT bus vertinama 2025 m. I pusm.	

✓ – taisyklės laikomasi, × – rizika taisyklės nesilaikyti

Šaltinis – Valstybės kontrolė, vykdanči fiskalinės institucijos funkcijas

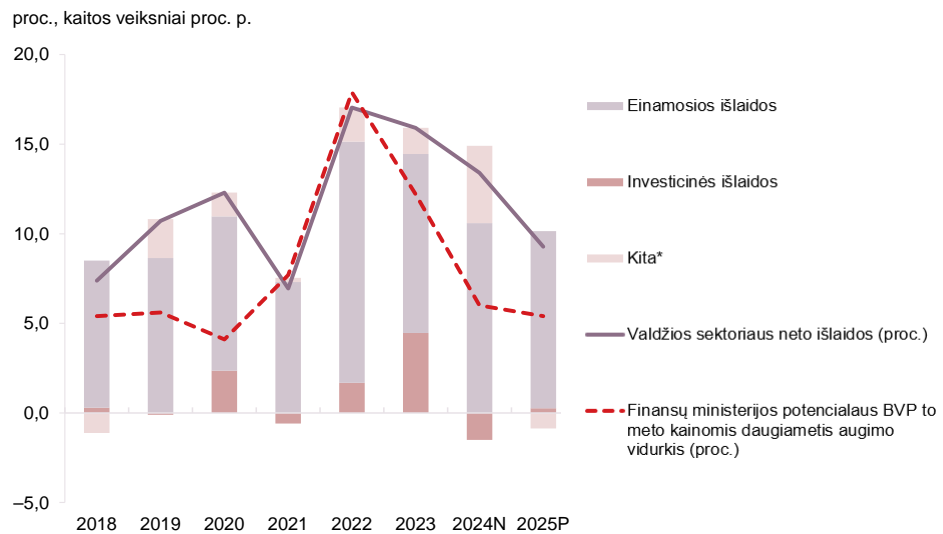
2025 m. VS išlaidų augimo ribojimo taisyklė netaikoma dėl susidariusių jos netaikymo aplinkybių: lėtesnio Lietuvos BVP augimo nei daugiametis ES BVP augimas, padidintas 2 proc. p., ir ciklinio nuosmukio. Vis dėlto, spartus VS neto³ išlaidų augimas, kuris viršija daugiametį potencialaus BVP to meto kainomis augimo tempą (1 pav.), rodo struktūrinio deficito didėjimą 2025 metais. Norint mažinti struktūrinį VS deficitą, šios išlaidos turėtų didėti lėčiau nei daugiametis potencialaus BVP to meto kainomis pokytis arba galėtų augti sparčiau, jeigu būtų finansuojamos papildomomis pajamų priemonėmis. EK atkreipė dėmesį į spartų išlaidų augimą dar vertindama 2023 m. Lietuvos biudžeto projektą. Tuo metu buvo pabrėžta, kad nacionaliniais ištekliais finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų didėjimas neatitinka Tarybos rekomendacijų⁴.

² Detalų taisyklių laikymosi vertinimą galima rasti interneto puslapyje kartu su šia išvada pateiktoje MS Excel darbaknygėje. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/BiudzetoStebesena>.

³ VS neto išlaidos yra išlaidų visuma eliminavus mokamas palūkanų sumas už valstybės skolą, nedarbo išmokas, ES ir kitą tarptautinę finansinę paramą, su COVID-19, energijos kainų augimo poveikio sušvelninimu ir parama Ukrainai susijusias išlaidas, vėliau šių išlaidų visumą koregavus diskrecinėmis pajamų priemonėmis.

⁴ Prieiga per internetą: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/f90709fe-c921-4c8b-9a14-51127d8751fd_lt?filename=c_2022_9513_1_lt_lt.pdf.

1 pav. Neto išlaidos 2024–2025 m., tikėtina, viršys tvarų augimą indikuojantį daugiamečio potencialaus BVP to meto kainomis didėjimo tempą

Remiantis BP2025 projekcijų duomenimis.

* Atsargų pokyčiai ir vertybių įsigijimas atėmus pardavimus / perleidimus, nesukurto nefinansinio turto įsigijimai atėmus pardavimus / perleidimus, kiti einamieji pervedimai, kapitalo pervedimai.

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Numatoma, kad VSDF ir PSDF priskiriamų biudžetų taisyklių 2024–2025 m. bus laikomasi.

VK FI įvertintas struktūrinis VSDF biudžeto balansas 2024 ir 2025 m. sieks atitinkamai 1,4 ir 1,2 proc. BVP. VSDF biudžetas atitinka KĮ 4 str. 3 d. keliamus reikalavimus, nes numatomas teigiamas šio subsektoriaus struktūrinis balansas. Įvertintas struktūrinis PSDF biudžeto balansas 2024 ir 2025 m. sieks atitinkamai 0,0 ir 0,1 proc. BVP. Remiantis KĮ 4 str. 2 d., šio fondo biudžetas turi būti planuojamas taip, kad, sprendžiant pagal struktūrinio balanso rodiklį, jis būtų perteklinis arba subalansuotas. Savivaldybių biudžetų atitiktis fiskalinės drausmės taisyklėms bus vertinama 2025 m. I pusmetį.

Pasikeitus ES fiskalinės drausmės taisyklėms, 2025 m. numatomi su fiskaline drausme susijusių nacionalinių teisės aktų keitimai. 2024 m. balandžio mėn. pasibaigus ekonominės valdysenos peržiūrai ir priėmus atitinkamus ES teisės aktus, iš esmės pakeistos ES fiskalinės drausmės taisyklės. Naudos taisyklės remiasi skolos tvarumo analize ir išlaidų augimo ribojimo taisykle. Dėl šių pokyčių ES lygiu, tarp kitų susijusių nacionalinių teisės aktų keitimų, numatomas ir Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo keitimas, kad nacionalinės fiskalinės drausmės taisyklės būtų suderintos su ES taisyklėmis. VK FI teigiamai vertina siekį peržiūrėti nacionalines fiskalinės drausmės taisykles, ne tik išlaikant jų derėjimą su ES taisyklėmis, bet ir atsižvelgiant į Lietuvos fiskalinę ir makroekonominę padėtį bei kylančius iššūkius.

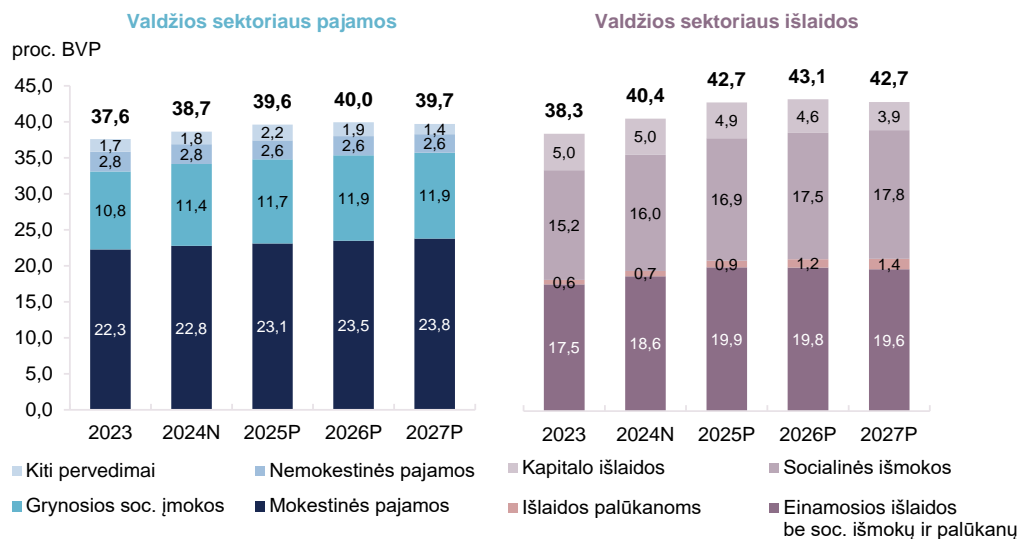
Vyriausybės Seimui pateiktas siūlymas dėl KĮ keitimo, kuris lemtų, kad 2025 m. nebūtų taikoma perteklinio VS taisyklė ir nustatoma struktūrinio postūmio užduotis, kelia rizikas ilgalaikiam finansų tvarumui. Remdamasi tuo, kad iki 2025 m. pabaigos bus pereinamasis laikotarpis, kurio metu dalis ES teisės aktų bus perkeliama į nacionalinę teisę, Vyriausybė siūlo 2025–2027 m. biudžetų projektui netaikyti KĮ 3 ir 6 str. nuostatų. Tokiu atveju, perteklinio VS taisyklė nebūtų taikoma ir nekiltų prievolė nustatyti struktūrinio postūmio užduotį. Vis dėlto, VK FI vertinimu, su biudžeto projektu pasiūlytas KĮ keitimas netaikyti fiskalinės drausmės taisyklių 2025 m. yra pasekmė numatyto spartaus išlaidų augimo be papildomų pajamų šaltinių.

Kaip pažymi Europos fiskalinė valdyba (EFV)⁵, per pastaruosius kelerius metus daugelyje euro zonos šalių valdžios sektoriaus išlaidos stipriai padidėjo, gerokai viršydamos laikinas priemones, kurių buvo imtasi reaguojant į COVID-19 krizę ir po jos pakilusias energijos kainas. Didėjant valstybių poreikiams, valstybėse narėse gerokai sumažėjo dėmesys, skiriamas tvariems valstybės finansams. Atsargenis ir labiau subalansuotas požiūris į fiskalinę politiką būtų tinkamas visai euro zonai, nes tai leistų išlaikyti tvarų augimą. VK FI nuomone, šios EFV pastabos aktualios ir Lietuvai. Siūlymas netaikyti dalies KĮ įtvirtintų taisyklių vienais biudžetinais metais tik nukelia fiskalinės korekcijos poreikį į vėlesnius metus ir gali kelti riziką dėl tolesnio laikotarpio fiskalinės drausmės taisyklių taikymo ir atsakingos biudžeto politikos vykdymo.

2024–2025 M. VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSŲ PROJEKCIJOS

VK FI projektuojamas 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas mažesnis nei numatyta biudžeto projekte. Atsižvelgiant į VK FI numatomas pajamas ir išlaidas, VS deficitas 2024 m. sieks 1,8 proc. BVP (1 priedo 1 lentelė). Biudžeto projekte – 2,2 proc. BVP. Pagrindinė geresnio VK FI 2024 m. balanso rodiklio priežastis – didesnės prognozuojamos pajamos iš pelno ir pridėtinės vertės mokesčių, nei numatyta BP2025. Remiantis sausio–rugsėjo mėn. į valstybės biudžetą gautomis pajamomis, VK FI vertinimu, 2024 m. biudžeto įstatyme patvirtintas pajamų planas pelno mokesčiui bus įgyvendintas, o pridėtinės vertės mokesčiui – ne. Pažymėtina, kad bendras 2024 m. biudžeto įstatyme numatytas pajamų planas, tikėtina, bus įgyvendintas. Prie to prisidės didesnės prognozuojamos pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio dėl sparčiau, nei tikėtasi, augusio vidutinio darbo užmokesčio ir užimtų gyventojų skaičiaus. VK FI numatomos valdžios sektoriaus išlaidos 2024 m. yra 0,2 proc. BVP mažesnės nei BP2025 dėl mažesnių projektuojamų išlaidų palūkanoms ir socialinėms išmokoms. VK FI pajamų ir išlaidų projekcijos pateikiamos 2 paveiksle.

2 pav. Projektuojama, kad vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus pajamos didės nepakankamai, kad padengtų augančias išlaidas

* Susumuoti skaičiai gali skirtis dėl apvalinimo.

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas

⁵ „Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2025“. Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/publications/european-fiscal-board-assesses-appropriate-fiscal-stance-euro-area-2025_en.

Bendrą išlaidų ir pajamų lygį didina ES parama, tačiau laikantis neutralumo principo, ji biudžeto deficito rodiklio neveikia. Pagal VK FI prielaidas, didžiausias ES paramos lygis bus 2025 m. ir sieks daugiau nei 2 proc. BVP, o 2027 m. sumažės dvigubai.

2025 m. biudžeto projekte numatytas 3 proc. BVP valdžios sektoriaus deficitas yra tikėtinas.

BP2025 pateiktos pajamų projekcijos yra realistiškos ir atitinka makroekonominės raidos tendencijas. VK FI prognozės yra panašios į BP2025. Atsižvelgiant į projektuojamą pajamų lygį 2025 m. biudžeto projekte suplanuotos išlaidos auga tiek, kad nebūtų pažeista Maastrichto kriterijaus riba. Lyginant su 2024 m., išlaidos 2025 m. didėja apie 2 proc. BVP, arba 1,6 mlrd. eurų. BP2025 prognozuojamas VS deficitas VK FI vertinimu yra tikėtinas, atsižvelgiant į BP2025 numatytų išlaidų pobūdį 2025 m.:

- Didžioji išlaidų dalis didėja dėl anksčiau prisiimtų įsipareigojimų, tarp kurių pensijų indeksavimas, darbo užmokesčio didinimas tikslinėms grupėms (pvz., pedagogams) ir kita. Dažniausiai tokio pobūdžio išlaidos yra įgyvendinamos.
- Nebėra numatytų vienkartinio pobūdžio išlaidų, kurių nepanaudojimas, nebelikus poreikio, galėtų lemti geresnį VS balanso rodiklį, kaip tai atsitiko su COVID-19 ar energijos kainų įtakos švelninimo priemonėmis.
- Yra numatyta galimybė skolintis nepažeidžiant 3 proc. BVP deficito ir įstatyme numatyto grynojo skolinimosi limitu ribos, todėl, jei atsirastų erdvės dėl papildomai gautų pajamų, būtų įmanomos papildomos išlaidos. Tai prisidėtų prie VS deficito nemažėjimo.
- Atsižvelgiant į diskusijas viešojoje erdvėje, ekonominius ir socialinius rodiklius, geopolitinę situaciją, pabrėžiami didesni finansavimo poreikiai skirtingoms sritims, siekiant didesnio viešojo saugumo, socialinio tvarumo, platesnio funkcijų vykdymo. Pvz.: gynybai, pensijoms, kelių infrastruktūrai ir kita.

Apibendrinant, VK FI nuomone, mažai tikėtina, kad 2025 m. deficito rodiklis būtų geresnis nei 3 proc. BVP dėl anksčiau prisiimtų įsipareigojimų ir diskrecinių sprendimų, kurie didina VS išlaidas. Galimybių VS pajamoms būti reikšmingai didesnėms nei prognozuojama yra mažai, kadangi vienkartinio pobūdžio veiksniai, tokie kaip, pavyzdžiui, spartesnė infliacija – menkai tikėtini. Net jei pajamų plano vykdymas kaip ir ankstesniais metais būtų geresnis nei prognozuota, susidariusi fiskalinė erdvė, tikėtina, būtų išnaudota papildomoms išlaidoms (2 priedas).

Yra rizika, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas bus didesnis nei 3 proc. BVP. Jei ekonominė raida būtų vangesnė nei projektuota 2024 m. rugsėjo mėn. ekonominės raidos scenarijuje (ERS), tai galėtų sukurti spaudimą papildomoms išlaidoms ir sumažintų valdžios sektoriaus pajamas. VS balansui įtaką gali daryti ir ESA2010 kaupimo principo korekcija bei nacionalinių sąskaitų revizijos (plačiau žr. interpe).

Intarpas. Bendrojo vidaus produkto revizija ir jos galimas poveikis projektuojamiems fiskaliniams rodikliams 2024–2027 m.

2024 m. atlikta pagrindinė nacionalinių sąskaitų revizija, kurios metu patikslinti BVP duomenys nuo 1995 m. Kiekvienais metais Valstybės duomenų agentūra (VDA) atlieka nacionalinių sąskaitų revizijas, kuriomis siekiama gerinti rodiklių tikslumą ir palyginamumą, užtikrinti jų kokybę ir nuoseklumą Europos Sąjungos lygmeniu. Šiais metais buvo atlikta kas penkerius metus vykdoma pagrindinė nacionalinių sąskaitų rodiklių revizija⁶. Ji turėjo įtakos visiems bendrojo vidaus produkto komponentams ir paveikė rodiklių augimo tempus. Revizuotos 1995–2022 m. laiko eilutės ir

⁶ Esminės revizijos priežastys buvo gauta Eurostato išlyga bei rekomendacijos ir kiti patobulinimai, susiję su metodų ir šaltinių pokyčiais. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=335469>.

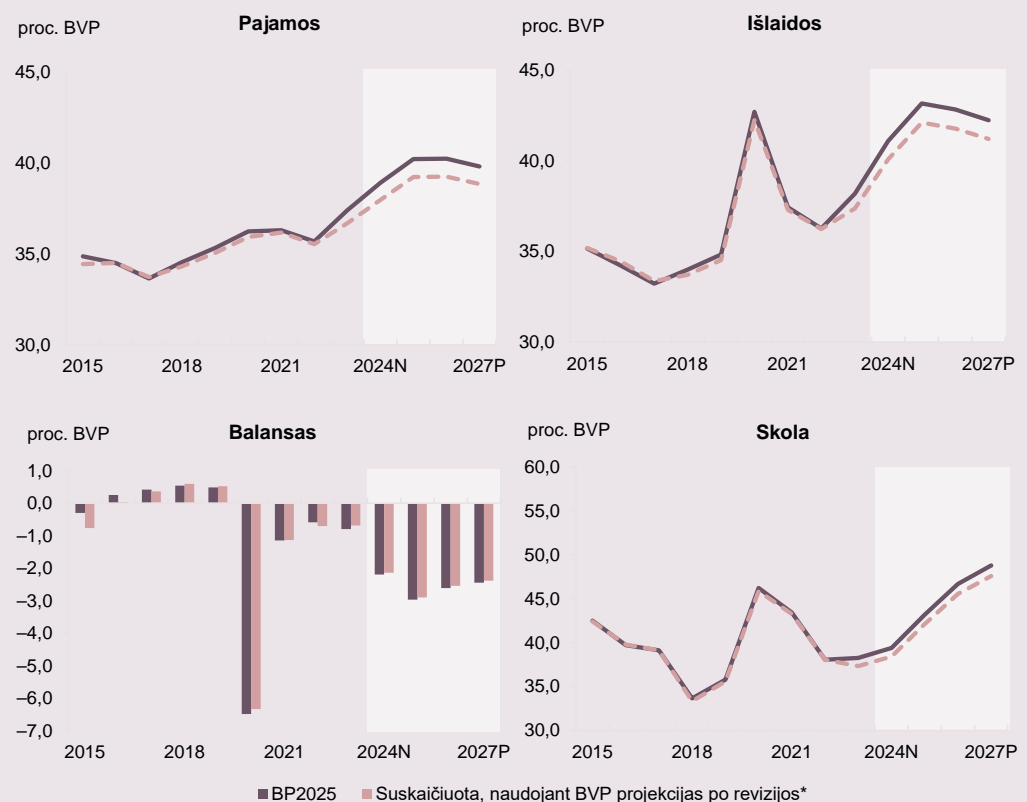
patikslinti 2023 m. BVP duomenys. Šie duomenys paskelbti spalio 1 d., t. y. jau po to, kai FM paskelbė rugsėjo mėn. ekonominės raidos scenarijų ir VK FI jį patvirtino.

Revizijos metu ženkliai padidintas 2023 m. BVP to meto kainomis įvertis. Patikslintais duomenimis, praėjusiais metais BVP to meto kainomis buvo 73,8 mlrd. Eur, anksčiau skelbtas rodiklis siekė 72,0 mlrd. Eur. Realusis BVP pokytis sudarė 0,3 proc., prieš reviziją buvo neigiamas ir sudarė -0,3 proc. Patikslinti nominalaus ir realaus BVP lygiai lėmė ir defliatoriaus peržiūrą. 2023 m. lyginant su 2022 m. jis augo 9,0 proc. (ankstesnis įvertis buvo 7,1 proc.).

VK FI atliko analizę, siekdama iliustruoti, kokį poveikį nacionalinių sąskaitų revizija gali turėti biudžeto projekto rodiklių santykiui su BVP 2024–2027 m. Tam VK FI sudarė BVP to meto kainomis augimo projekciją 2024–2027 m. po revizijos, remdamasi VDA atnaujintu 2023 m. BVP įverčiu ir rugsėjo mėn. ERS šio rodiklio augimo tempu. VK FI vertinimu, projektuojamu laikotarpiu vidutiniškai kiekvienais metais nominalusis BVP būtų didesnis 2,1 mlrd. Eur, nei numatyta sudarant BP2025⁷.

Intarpo 1 pav. pateikiamos BP2025 fiskalinių rodiklių (VS pajamų, išlaidų, balanso ir skolos) santykio su BVP projekcijos 2024–2027 m. ir šios projekcijos, suskaičiuotos naudojant VK FI nominalaus BVP projekcijas po revizijos. Pažymėtina, kad abiem atvejais naudoti tie patys fiskalinių rodiklių dydžiai mlrd. Eur kaip ir BP2025.

Intarpo 1 pav. Atsižvelgus į nacionalinių sąskaitų reviziją, valdžios sektoriaus rodiklių santykis su BVP reikšmingai nesiskiria nuo numatomo biudžeto projekte

* VK FI sudarė BVP to meto kainomis augimo projekciją 2024–2027 m., remdamasi VDA atnaujintu 2023 m. BVP įverčiu ir rugsėjo mėn. ERS šio rodiklio augimo tempu.

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2025, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Atsižvelgus į nacionalinių sąskaitų reviziją, valdžios sektoriaus rodiklių santykis su BVP reikšmingai nesiskiria nuo numatomo biudžeto projekte. Dėl didesnio nominalaus BVP, VS pajamos ir išlaidos vidutiniškai kasmet gali būti mažesnės 1 proc. BVP nei numatyta BP2025. Tuo

⁷ Atsižvelgiant į revizuotus duomenis nominalusis BVP 2024–2027 m. gali siekti 77,9; 82,1; 86,8; 91,6 mlrd. Eur.

tarpu VS balanso projekcijoms patikslinti BVP duomenys reikšmingos įtakos neturi, todėl nėra esminių skirtumų vertinant FDT laikymąsi ar fiskalinę kryptį 2025 metais.

VK FI vertinimu, VS skola⁸ 2024–2027 m. kasmet gali būti apie 1,1 proc. BVP mažesnė nei nurodyta BP2025. Vis dėlto, ji 2027 m., lyginant su 2023 m., padidės daugiau kaip 10 proc. BVP – panašiai kaip numatyta biudžeto projekte, ir artės link 50 proc. BVP. VK FI vertinimu, atsižvelgiant į duomenų reviziją, reikšmingam skolos didinimui vidutiniu laikotarpiu daugiau erdvės neatsirado.

Atkreiptinas dėmesys, kad atliekant prognozavimo pratimą ir naudojant nacionalinių sąskaitų revizuotas laiko eilutes, gali būti gautos kitos vidutinio laikotarpio makroekonominių rodiklių prognozės, kurios skirtųsi nuo rugsėjo mėn. ERS.

PROJEKTUOJAMAS VALDŽIOS SEKTORIAUS BALANSAS 2026–2027 M.

VK FI vertinimu, biudžeto projekte pateikti 2026–2027 m. fiskaliniai rodikliai neatspindi labiausiai tikėtino scenarijaus, nes ne visi sprendimai, kurie įprastai didina išlaidas, yra priimti.

Remiantis atnaujintu biudžeto sandaros įstatymu⁹ rodikliai, koeficientai ir kiti dydžiai, veikiantys valstybės biudžetą, turėjo būti prognozuojami ne trumpesiam kaip trejų metų laikotarpiui. VK FI teigiamai vertina tai, kad biudžeto projekte 2026–2027 m. yra įtrauktas socialinių išlaidų augimas dėl planų didinti bazinius dydžius, kaip bazinės socialinės išmokos, valstybės remiamų pajamų, šalpos pensijų bazės ir tikslinių kompensacijų bazės. Iki šiol tokie dydžiai būdavo numatyti tik vieneriems, o ne trejiems metams. Vis dėlto, VK FI nuomone, trejų metų biudžetų planai turėtų būti išsamesni, numatantys ir kitus įprastai keičiamus dydžius, kurie priklauso nuo politikos diskrecinių sprendimų. Tokie planai turėtų būti pateikiami lydimajame informacijoje su biudžeto projektu. Planų laikymasis, tokius sprendimus patvirtinus, turėtų būti nepriklausomas nuo politinio ciklo. Tikimasi, kad tinkamai įgyvendinant trimečių biudžetų sampratą ir siekiant didesnio skaidrumo, biudžeto planai taps vis tikslesni, bus galima tinkamiau įvertinti ir įtraukti diskrecinių sprendimų įtaką viešiesiems finansams bei identifikuoti rizikas dėl atitikties fiskalinės drausmės taisyklių reikalavimams.

BP2025 prognozuojama, kad 2026–2027 m. deficito rodiklis neviršys 3 proc. BVP ribos ir lyginant su 2025 m. mažės. VK FI nuomone, tai mažai tikėtina, nes kasmet yra priimami sprendimai, kurie didina ilgalaikes VS išlaidas arba išlaidų lygis auga dėl anksčiau priimtų įsipareigojimų. Tai kasmet sudaro daugiau nei 1 proc. BVP. 2026–2027 m. nėra numatyta tokių sprendimų, kaip neapmokestinamojo pajamų dydžio, papildomo pensijų indeksavimo ar viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimų didinimo. Biudžeto projekte 2026–2027 m. nenumačius papildomo finansavimo taip pat nėra aišku dėl tolesnių įsipareigojimų laikymosi, kad mokytojų ir kitų pedagoginių darbuotojų atlyginimai siektų 130 proc. vidutinio šalies darbo užmokesčio. VK FI savo projekcijose remiasi prielaida, kad tokie sprendimai dėl šių rodiklių didinimo 2026–2027 m. yra labai tikėtini ir ateityje bus priimti, kaip įprastai būdavo iki šiol. VK FI taikytos prielaidos prognozuojant 2026–2027 m. VS deficitą pateiktos 2 lentelėje.

⁸ Atsižvelgiant į revizuotus BVP duomenis projektuojama VS skola 2024–2027 m. gali siekti 38,4; 42,1; 45,6; 47,6 proc. BVP.

⁹ Biudžeto sandaros įstatymas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.428/asr?>

2 lentelė. VK FI 2026–2027 m. VS balanso prognozavimui taikytos prielaidos**Įtrauktos papildomos prielaidos, kurios skiriasi nuo BP2025 2026–2027 m. rodiklių.**

Atsižvelgiant į tai, kad kasmet priimami diskreciniai sprendimai, kurie įprastai mažina valdžios sektoriaus pajamas ir didina ilgalaikes VS išlaidas, VK FI taikomos prielaidos:

- Papildomas individualiosios socialinio draudimo pensijos dalies indeksavimo koeficientas 1,034 (3,4 proc.), apskaičiuotas pagal 4 metų indeksavimo vidurkį.
- Neapmokestinamojo pajamų dydžio didinimas.
- Socialinės paramos išmokų, nesusietų su baziniais dydžiais didinimas.
- Darbo užmokesčio viešojo sektoriaus darbuotojams didinimas.
- Teigiamas poveikis VS pajamoms, dėl išlaidų darbo užmokesčiui didinimo prielaidos.
- ES ir tarptautinės finansinės paramos planas įgyvendinamas ne visa apimtimi (neveikia VS balanso).

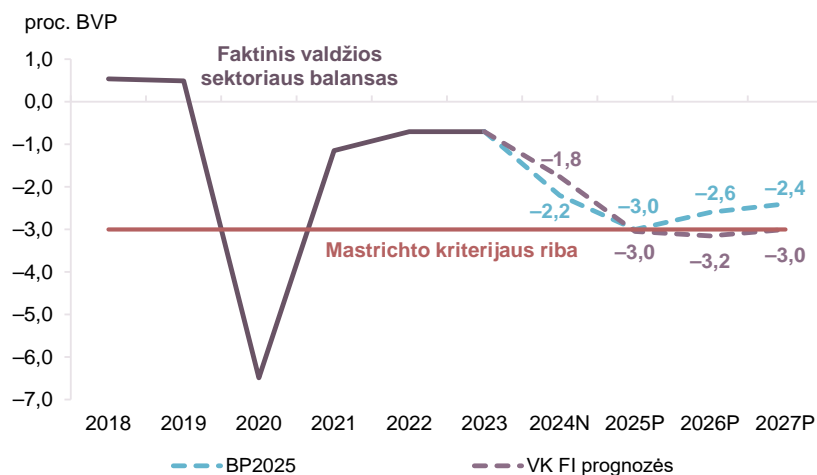
Kitos taikomos prielaidos (nesiskiria nuo BP2025):

- 3 proc. BVP siekiančios išlaidos gynybai.
- Vietos ir socialinės apsaugos fondo subsektorių biudžetai sudaryti laikantis fiskalinės drausmės taisyklių.
- Rodiklių prognozavimas remiasi 2024 m. rugsėjo mėn. ekonominės raidos scenarijaus rodikliais.

Šaltinis – Valstybės kontrolė, vykdanči fiskalinės institucijos funkcijas

Atsižvelgiant į taikytas prielaidas, VK FI projektuojamas valdžios sektoriaus deficitas 2026 m. viršys 3 proc. BVP (3 pav.).

Projektuojamos VS išlaidos sieks apie 43 proc. BVP, labiausiai jos augs dėl socialinių išmokų, atlygio darbuotojams. Reiktų atkreipti dėmesį į išlaidas palūkanoms. Prognozuojama, kad 2027 m. jos bus daugiau nei dvigubai didesnės, lyginant su 2023 metais. Projektuojamas pajamų lygis sieks apie 40 proc. BVP. Lyginant su ankstesniais vertinimais, mokesčių pajamų lygis didėja dėl papildomų sprendimų akcizų srityje ir dėl sparčiau nei nominalus BVP prognozuojamo augiančio darbo užmokesčio fondo. VK FI atkreipia dėmesį, kad atotrūkis tarp pajamų ir išlaidų padėtų sumažinti sprendimai dėl papildomų pajamų šaltinių.

3 pav. VK FI vertinimu, tikėtina, kad valdžios sektoriaus deficitas 2026 m. viršys Maastrichto kriterijaus ribą

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2025, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

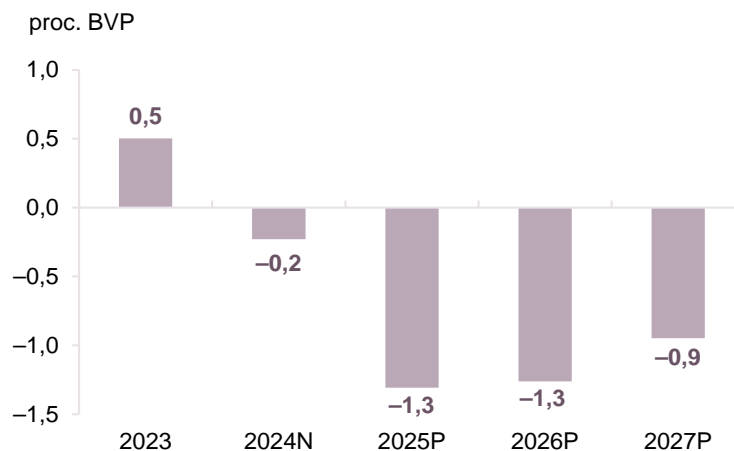
VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSŲ TVARUMAS

2024–2027 m. projektuojamas struktūrinis pirminis VS deficitas, todėl būtini sprendimai, siekiant tvarių viešųjų finansų. Fiskalinis tvarumas siejamas su valstybės galimybėmis finansuoti visuomenei svarbias sritis, neprastinant viešųjų finansų padėties ateityje. Remiantis BP2025 apžvalgoje¹⁰ pateikta 2024 m. Europos Komisijos technine informacija, siekiant išlaikyti ilgalaikį valdžios sektoriaus finansų tvarumą, 2028 m. turėtų būti pasiektas 0,2 proc. BVP struktūrinis pirminis valdžios sektoriaus perteklius. VK FI vertinimu, 2024–2027 m.

¹⁰ 2025–2027 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto aiškinamojo rašto 1 priedas.

išlieka struktūrinis pirminis VS deficitas (4 pav.). Tai rodo, kad nenumačius papildomų pajamų šaltinių, VS išlaidos auga sparčiau, nei leidžia makroekonominė raida.

4 pav. 2024–2027 m. išlieka struktūrinis pirminis VS deficitas

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Lietuvoje VS pajamų iš mokesčių ir įmokų santykis su BVP 2025 m. išlieka vienas mažiausių EZ (3 priedas). Atsižvelgiant į žemą pajamų lygį, Lietuvos valdžios sektoriaus išlaidų ir BVP santykis išlieka mažesnis, lyginant su ES šalių vidurkiu¹¹. Tarybos rekomendacijoje¹² Lietuvai teigiama, kad mažos mokesstinės pajamos „varžo galimybes skirti lėšų viešosioms sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir bendrųjų viešųjų paslaugų išlaidoms finansuoti“. Bendrųjų viešųjų paslaugų išlaidų santykis su BVP yra itin mažas ir sudaro mažiau negu pusę ES vidurkio. Taryba rekomenduoja „teikti pakankamą sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir bendrųjų viešųjų paslaugų finansavimą“. Nepakankamas finansavimas atsispindi ir rengiant biudžeto projektus, kai asignavimų valdytojų teikiami poreikiai įprastai patenkinami tik iš dalies. Pavyzdžiui, nevertinant poreikių pagrįstumo, 2025 m. planuojama patenkinti mažiau nei pusę asignavimų valdytojų deklaruoto poreikio. Siekiant tvarių viešųjų finansų ilgalaikėje perspektyvoje, struktūriniai pajamų ir išlaidų sprendimai yra būtini jau dabar.

VK FI valdžios sektoriaus finansų tvarumo 2025–2050 m. vertinimą planuoja paskelbti 2025 m. I ketv. Nuo 2017 m., kai pastarąjį kartą VK FI rengė šį vertinimą, šalies ekonomiką paveikė ne vienas stiprus šokas, tarp jų: COVID-19 pandemija, geopolitinis neapibrėžtumas ir energijos kainų šuolis kilus karui Ukrainoje. Nuo 2020 m. galiojo išskirtinės aplinkybės, kai ne visos nacionalinės fiskalinės drausmės taisyklės buvo taikomos. Siekiant valdyti šių šokų poveikį ekonomikai, šiuo laikotarpiu buvo taikytos įvairios priemonės, kurios reikšmingai didino VS išlaidas ar mažino pajamas. Dalis šių priemonių (pvz., socialinių išmokų ar viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimų didinimas) augino valstybės prisiimtus ilgalaikius įsipareigojimus. Vertindama VS finansų tvarumą 2025–2050 m., VK FI projektuos išlaidų poreikį įtraukiant ne tik jau prisiimtus įsipareigojimus, bet ir visuomenės senėjimo keliamus iššūkius, kurie labiausiai paveiks socialinės ir sveikatos apsaugos, švietimo sritis. Vertinimas bus parengtas remiantis naujausiomis demografijos tendencijomis, atitinkamai atnaujintomis VK FI ilgo laikotarpio makroekonominėmis projekcijomis.

¹¹ 2022 m. VS išlaidos Lietuvoje sudarė 36,4 proc. BVP, o ES-27 vidurkis – 49,4 proc. BVP.

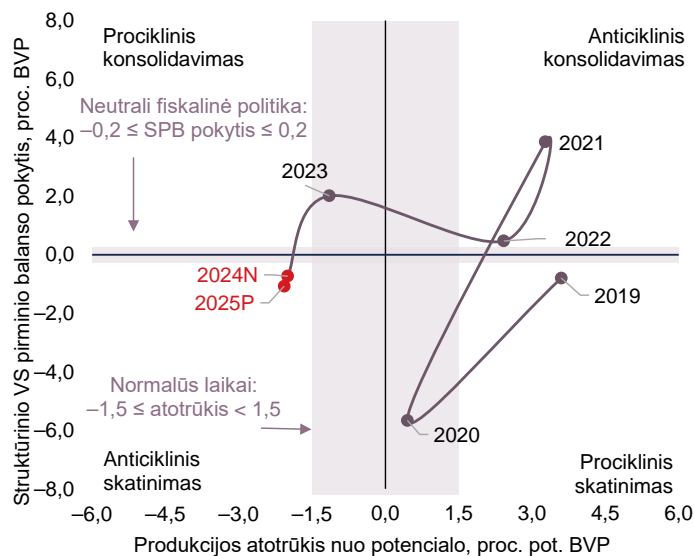
¹² 2024 m. Tarybos rekomendacija dėl Lietuvos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52024DC0615>.

FISKALINĖS POLITIKOS KRYPTIS 2025 M.

Ekonomikai esant žemiau savo potencialaus lygio, numatomas jos skatinimas 2025 m.

Atsižvelgiant į VK FI valdžios sektoriaus balanso prognozes ir numatomą neigiamą produkcijos atotrūkį 2025 m., projektuojamas –1,1 proc. BVP struktūrinio VS pirminio balanso metinis pokytis (4 priedas). Tai rodo, kad fiskalinė politika yra anticiklinio skatinimo srityje (5 pav.). Pažymėtina, kad 2025 m. planuojamas stipresnis šalies ekonomikos skatinimas nei 2024-aisiais. Ekonomikai esant žemiau savo potencialaus lygio, jos skatinimas yra galimas, tačiau svarbu, kad jis remtųsi ir investicinėmis išlaidomis. Tai leistų didinti šalies ūkio produktyvumą ir ekonomikos atsparumą, išlaidas nukreipiant tokioms sritims kaip žalioji ir skaitmeninė pertvarka.

5 pav. Fiskalinis impulsas 2025 m. išlieka skatinantis ekonomiką

Remiantis VK FI valdžios sektoriaus balanso ir produkcijos atotrūkio prognozėmis.

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

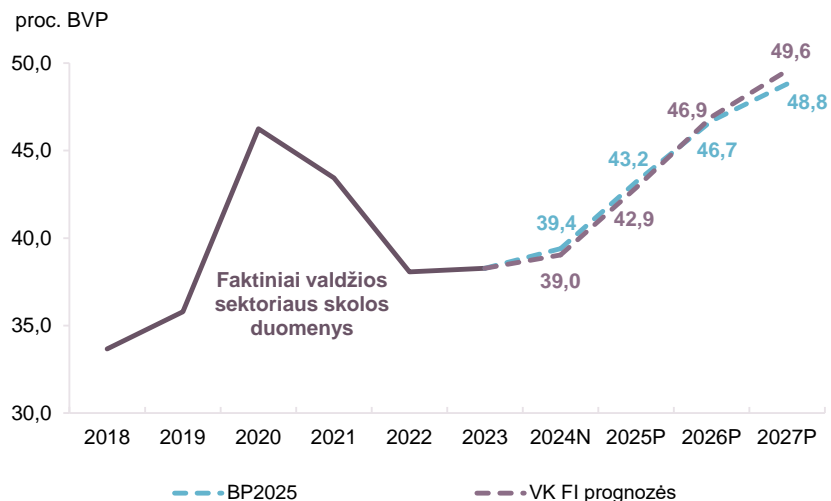
PROJEKTUOJAMA VALSTYBĖS SKOLA 2024–2027 M.

Valdžios sektoriaus deficitui vidutiniu laikotarpiu išliekant arti Mastroichto kriterijaus ribos, valstybės skola didės ir 2027 m., tikėtina, sieks beveik pusę šalies BVP.

VK FI, remdamasi Tarptautinio valiutos fondo metodika¹³, projektuoja, kad šis rodiklis 2024–2025 m. sieks atitinkamai 39,0 ir 42,9 proc. BVP (6 pav.). Numatant palankesnį 2024 m. pirminį VS deficitą, šiuo laikotarpiu skolos lygis gali būti nežymiai mažesnis, nei nurodyta BP2025. Dėl įprastai priimamų diskrecinių sprendimų (2 lentelė) skola likusiu vidutiniu laikotarpiu, tikėtina, augs sparčiau, nei numatyta biudžeto projekte, ir 2027 m. sieks 49,6 proc. BVP. Tai yra 11,3 proc. p. daugiau nei 2023 metais. BP2025 projektuojama, kad 2027 m. VS skola didės iki 48,8 proc. BVP.

¹³ TVF aiškinamosios pastabos „Staff Guidance Note for Public Debt Sustainability Analysis in Market-Access Countries“, 2013-05-09. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/050913.pdf>.

6 pav. Dėl įprastai priimamų diskrecinių sprendimų VS skola 2026–2027 m., tikėtina, augs sparčiau nei numatyta BP2025 ir artės prie 50 proc. BVP lygio

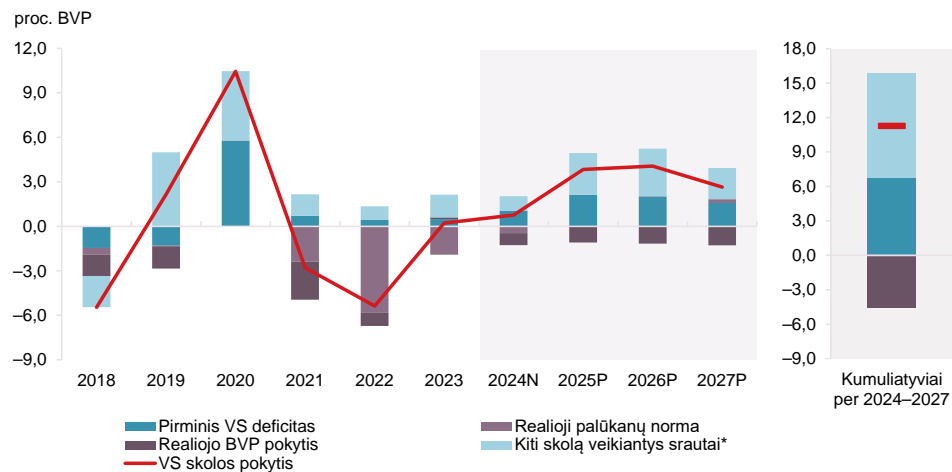

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2025, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Nagrinėjant skolos kaitos veiksnius, VK FI vertinimu, ją labiausiai didins pirminis VS deficitas ir kiti skolą veikiantys srautai (pagal BP2025 numatytą skolos pokyčio tikslinimą) (7 pav.). Pirminis deficitas 2024–2027 m. vidutiniškai galėtų sudaryti apie 1,7 proc. BVP kasmet. Numatoma realiojo BVP plėtra švelnins skolos augimą vidutiniškai po 1,1 proc. BVP kasmet. Lėtėjant infliacijai ir refinansuojant VS skolą brangesnėmis vertybinių popierių emisijomis, palanki realiosios palūkanų normos įtaka skolai mažės. Numatoma, kad 2027 m. ji prisidės prie skolos didėjimo (1 priedo 3 lentelė).

7 pav. Valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykį 2024–2027 m. labiausiai didins pirminis deficitas ir kiti skolą veikiantys srautai

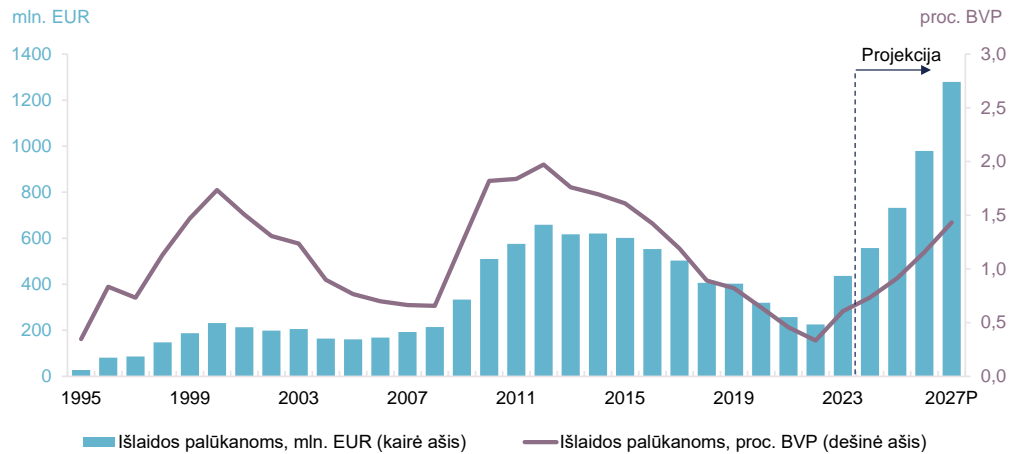
* Iki 2023 m. apskaičiuotas kaip likutis, o 2024–2027 m. įtrauktas BP2025 numatytas skolos pokyčio tikslinimas (angl. *stock-flow adjustment*).

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2025, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Valdžios sektoriaus skolos finansavimas tampa vis brangesnis. VK FI projektuoja, kad išlaidos VS skolos palūkanų mokėjimams 2024–2025 m. sieks 557 ir 732 mln. Eur (0,7 ir 0,9 proc. BVP) (8 pav.). Tikėtina, kad 2027 m. jos gali viršyti 1,2 mlrd. Eur (1,4 proc. BVP). Šios didesnės išlaidos reiškia, kad ateityje reikės skirti daugiau išteklių skolos aptarnavimui, kai juos būtų galima panaudoti kitoms svarbioms viešosioms sritims, tokioms kaip sveikatos apsauga ir pan.

8 pav. Projektuojama, kad išlaidos VS skolos palūkanų mokėjimams toliau augs

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, yra atsakinga už Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi stebėseną, atliko 2024 m. spalio 16 d. Vyriausybės Seimui pateikto 2025–2027 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto vertinimą ir parengė išvadą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 4 str. 1 d. ir valstybės kontrolės įstatymo 8 str. 7 d. 2 punktu, teikia išvadą Lietuvos Respublikos Seimui.

Biudžeto stebėsenos departamento vadovė

Jurga Rukšėnaitė

PRIEDAI

Išvados
„Dėl struktūrinio postūmio užduoties“
1 priedas

VK FI FISKALINIŲ RODIKLIŲ PROJEKCIJOS

1 lentelė. VK FI projektuojamos valdžios sektoriaus pajamos ir išlaidos pagal ESS 2010

Rodiklis, proc. BVP	ESS 2010 kodas	2022	2023	2024N	2025P	2026P	2027P
Pajamos iš viso	OTR	35,5	37,6	38,7	39,6	40,0	39,7
Mokestinės pajamos		21,6	22,3	22,8	23,1	23,5	23,8
Pajamos iš netiesioginių mokesčių	D.2	11,6	11,5	11,7	12,0	12,2	12,3
Pajamos iš tiesioginių mokesčių	D.5	10,0	10,8	11,1	11,2	11,3	11,5
Grynosios socialinės įmokos	D.61	10,2	10,8	11,4	11,7	11,9	11,9
Kitos pajamos, iš jų:		3,8	4,5	4,5	4,8	4,6	4,0
Pajamos iš turto	D.4	0,4	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
Išlaidos iš viso	OTE	36,2	38,3	40,4	42,7	43,1	42,7
Kompensacija dirbantiems	D.1	10,1	10,7	11,1	11,5	11,5	11,5
Tarpinis vartojimas	P.2	4,3	4,1	4,8	4,9	4,9	4,9
Subsidijos	D.3	1,7	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4
Palūkanų išlaidos	D.41	0,3	0,6	0,7	0,9	1,2	1,4
Socialinės išmokos	D.6M	14,0	15,2	16,0	16,9	17,5	17,8
Kitos išlaidos, iš jų:		5,9	7,1	7,4	8,0	7,7	6,7
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimui	P.5L	3,2	4,4	4,0	4,1	3,9	3,2
Kapitalo pervedimai	D.9	0,7	0,6	1,0	0,9	0,7	0,7
Grynasis skolinimas (+) / grynasis skolinimasis (-)	B9	-0,7	-0,7	-1,8	-3,0	-3,2	-3,0

N – numatomas, P – prognozė
Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

2 lentelė. VK FI valdžios sektoriaus ir jo subsektorių balansų projekcijos

Rodiklis, proc. BVP	2022	2023	2024N	2025P	2026P	2027P
Centrinės valdžios subsektorius	-2,4	-2,2	-3,0	-4,1	-4,0	-3,6
Socialinio draudimo fondų subsektorius	1,5	1,4	1,1	1,0	0,9	0,6
Vietos valdžios subsektorius	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Valdžios sektorius	-0,7	-0,7	-1,8	-3,0	-3,2	-3,0

N – numatomas, P – prognozė
Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

3 lentelė. VK FI projektuojama valdžios sektoriaus skola ir jos kaitos veiksniai

Nr.	Rodiklis, proc. BVP	2022	2023	2024N	2025P	2026P	2027P
1.	VS skola	38,1	38,3	39,0	42,9	46,9	49,6
2.	VS skolos pokytis (3+4+7)	-5,4	0,2	0,8	3,8	4,1	2,6
3.	Pirminis VS deficitą	0,5	0,5	1,0	2,1	2,0	1,6
4.	Automatinė skolos dinamika (5+6)	-6,7	-1,8	-1,3	-1,1	-1,1	-1,0
5.	Realioji palūkanų norma	-5,8	-1,9	-0,5	0,0	0,0	0,3
6.	Realiojo BVP pokytis	-0,9	0,1	-0,8	-1,1	-1,2	-1,3
7.	Kiti skolą veikiantys srautai*	0,9	1,5	1,0	2,8	3,2	2,1

* Iki 2023 m. apskaičiuotas kaip likutis, o 2024–2027 m. įtrauktas BP2025 numatytas skolos pokyčio tikslinimas (angl. *stock-flow adjustment*)

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, BP2025, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Išvados

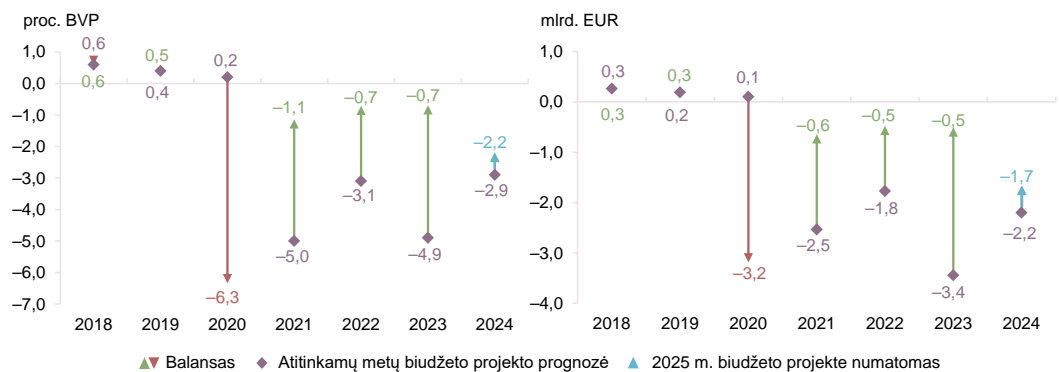
„Dėl struktūrinio postūmio užduoties“

2 priedas

LIETUVOS BIUDŽETŲ PROJEKTŲ PAJAMŲ, IŠLAIDŲ IR DEFICITŲ PLANŲ Palyginimas su faktu

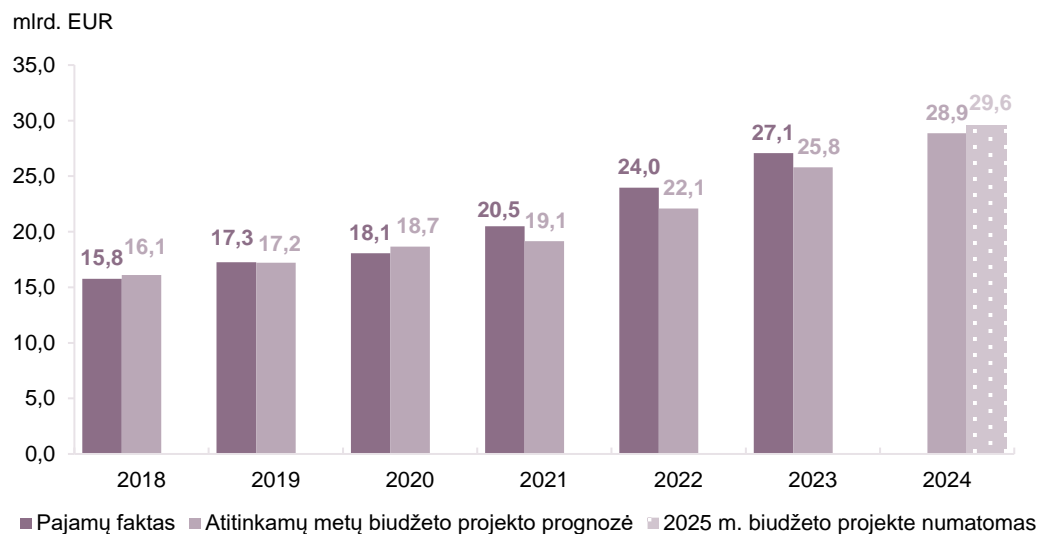
Valdžios sektoriaus deficitas nuo 2021 m. faktiškai būna mažesnis, nei numatoma atitinkamų metų biudžeto projektuose, iš esmės – dėl didesnių pajamų. Valdžios sektoriaus deficitas nuo 2021 m. faktiškai būdavo mažesnis nei numatytas atitinkamų metų biudžeto projektuose. Prie to prisidėjo faktiškai didesnės pajamos. Geresnį, nei planuota, pajamų surinkimą įprastai lemdavo palankesni makroekonominiai rodikliai.

1 pav. Valdžios sektoriaus deficitas nuo 2021 m. faktiškai būna mažesnis, nei numatoma atitinkamų metų biudžeto projektuose

Šaltinis – atitinkamų metų Lietuvos biudžeto projektai, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, Valstybės duomenų agentūra

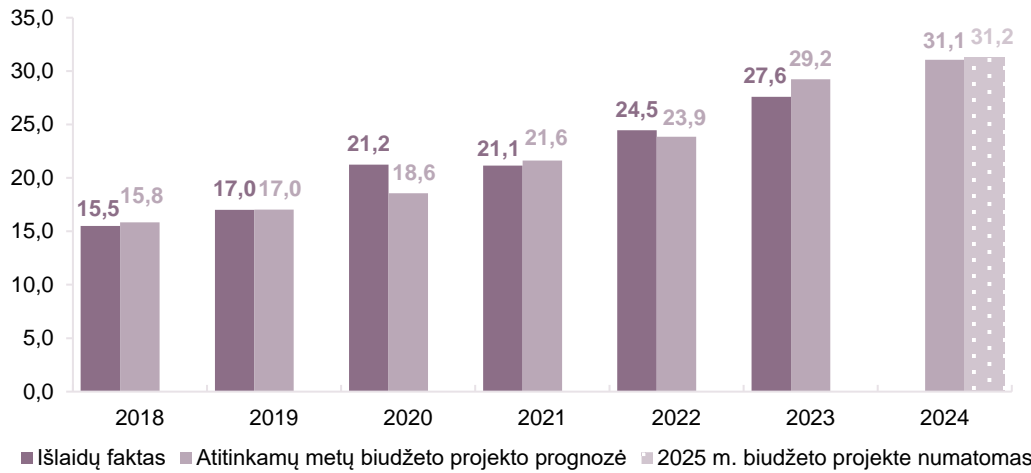
2 pav. Mažesnę deficitą lemia įprastai didesnės faktinės valstybės biudžeto pajamos, nei prognozuojama, dėl sparčiau augusių makroekonominių rodiklių

Šaltinis – atitinkamų metų Lietuvos biudžeto projektai, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, Valstybės duomenų agentūra

3 pav. Atsiradus erdvei dėl didesnių pajamų, valstybės biudžeto išlaidos įprastai būna padidinamos mažesne apimtimi, todėl nepasiekiamas suplanuoto deficito lygis

mlrd. EUR

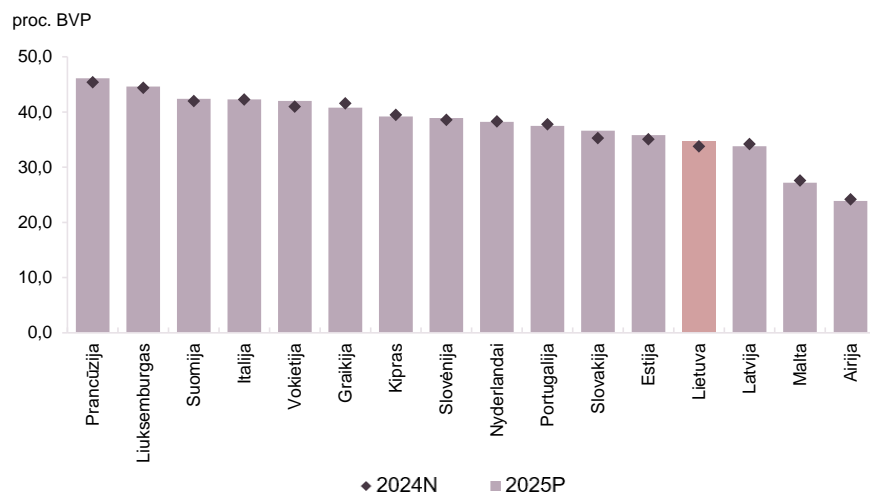
Šaltinis – atitinkamų metų Lietuvos biudžeto projektai, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, Valstybės duomenų agentūra

Išvados
 „Dėl struktūrinio postūmio užduoties“
 3 priedas

MOKESTINIŲ PAJAMŲ IR BVP SANTYKIS EZ ŠALYSE

Šalies biudžeto pajamos iš mokesčių ir įmokų išlieka vienos mažiausių EZ. Nuo 2020 m. šis rodiklis siekė apie 32 proc. BVP, kai tuo tarpu vidutiniškai EZ – apie 41 proc. BVP. Biudžeto projekte dėl mokesčių pakeitimų dėl akcizų, pelno mokesčio didinimo ir kitų priemonių numatomas šių pajamų reikšmingesnis didėjimas 2024–2025 m. lyginant su ankstesniais metais atitinkamai iki 33,8 ir 34,7 proc. BVP, o vidutinio laikotarpio pabaigoje rodiklis viršys 35 proc. BVP. Tačiau Lietuva ir toliau išlieka viena iš mažiausiai surenkančių į biudžetą pajamų iš mokesčių ir įmokų tarp EZ valstybių.

Šalies biudžeto pajamos iš mokesčių ir įmokų išlieka vienos mažiausių EZ

N – numatomas, P – prognozė

Šaltinis – EZ šalių 2025 m. biudžetų projektai pateikti EK iki 2024 m. spalio 25 d.

Išvados
„Dėl struktūrinio postūmio užduoties“
4 priedas

VK FI ĮVERTINTA CIKLINĖ LIETUVOS EKONOMIKOS PADĖTIS IR STRUKTŪRINIS VALDŽIOS SEKTORIAUS BALANSAS, 2020–2025 M.

Nr.	Rodiklis, proc. BVP	2020	2021	2022	2023	2024N	2025P
1.	Valdžios sektoriaus grynasis skolinimas (+)/ skolinimasis (-)	-6,4	-1,1	-0,7	-0,7	-1,8	-3,0
2.	Vienkartinės ir kitos laikinosios priemonės*	0,0	0,0	0,2	-0,1	0,0	0,0
3.	Laikinosios priemonės**	-4,6	-2,4	-2,3	-0,8	-0,2	0,0
4.	Produkcijos atotrūkis nuo potencialo, proc. pot. BVP	0,4	3,3	2,4	-1,1	-2,0	-2,1
5.	Ciklinė biudžeto dedamoji (0,399 × 4 eil.)	0,2	1,3	1,0	-0,5	-0,8	-0,8
6.	Struktūrinis VS balansas (1 – 2 – 5)	-6,6	-2,4	-1,8	-0,1	-1,0	-2,2
7.	Struktūrinis VS balansas, neįtraukiant laikinųjų priemonių (1 – 2 – 3 – 5)	-1,8	0,2	0,8	1,2	-0,8	-2,2
8.	Palūkanos	0,6	0,5	0,3	0,6	0,7	0,9
9.	Struktūrinis VS pirminis balansas (6 + 8)	-5,8	-2,0	-1,5	0,5	-0,2	-1,3
10.	Struktūrinis VS pirminis balansas, neįtraukiant laikinųjų priemonių (7 + 8)	-1,2	0,7	1,1	1,8	0,0	-1,3
11.	Struktūrinio VS pirminio balanso pokytis	-5,7	3,9	0,5	2,0	-0,7	-1,1
12.	Struktūrinio VS pirminio balanso pokytis, neįtraukiant laikinųjų priemonių	-0,9	1,9	0,4	0,6	-1,8	-1,3

N – numatomas, P – prognozė

** Su COVID-19 susijusios ir energijos kainų augimo poveikio sušvelninimo priemonės, pagalba nuo Rusijos karinių veiksmų besitraukiantiems Ukrainos žmonėms ir kita parama Ukrainai, fizinio barjero ir saugos sistemų įrengimas Lietuvos – Baltarusijos pasienyje, Lietuvos geležinkelių infrastruktūros palaikymas.

Šaltinis – Finansų ministerija*, Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai